

OECD Mednarodna raziskava poučevanja in učenja (TALIS) je obsežna mednarodna raziskava o učiteljih, ravnateljih in učnem okolju v šolah. To poročilo predstavlja ugotovitve, ki izhajajo iz poročanja učiteljev tretjega triletja osnovnih šol in njihovih ravnateljev¹.

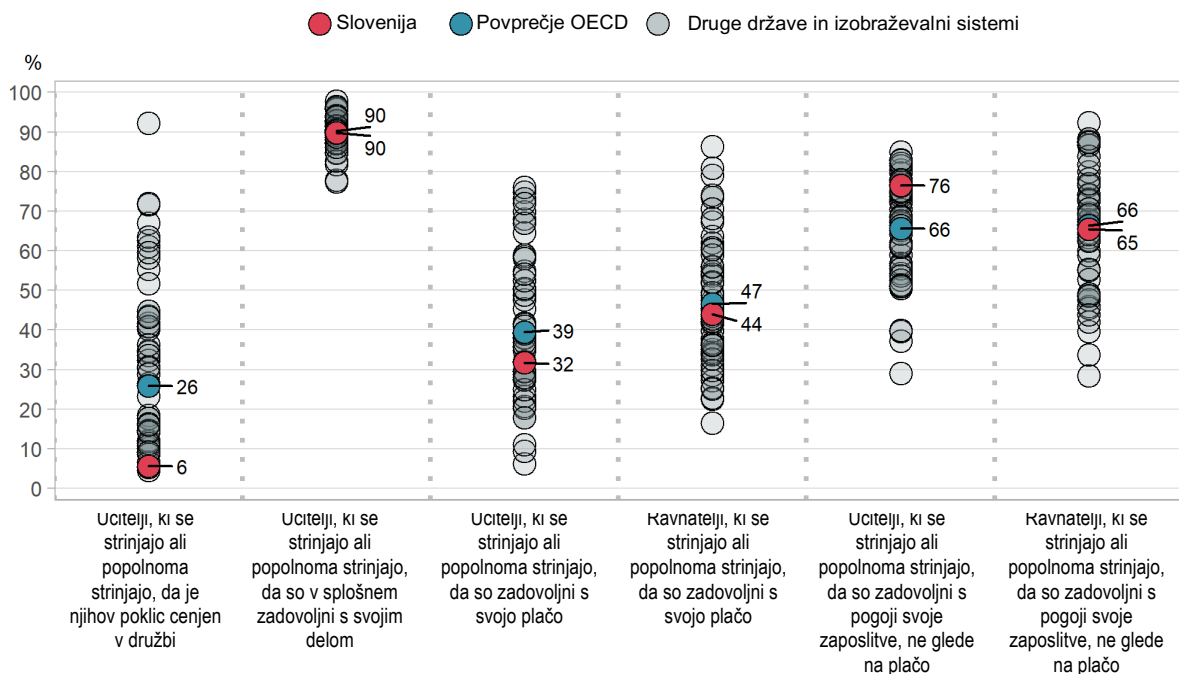
Slovenija

I. Kaj učitelji in ravnatelji menijo o svojem delu?

- Ugled učiteljskega poklica je lahko pomemben dejavnik pri zaposlovanju in ohranjanju učiteljev v poklicu. Za pridobitev ocene mnenja o ugledu učiteljskega poklica je TALIS 2018 od učiteljev zbral njihova mnenja o tem, koliko je učiteljski poklic cenjen v družbi. V Sloveniji se je 6 % učiteljev »strinjalo« ali »popolnoma strinjalo« z izjavo, da je njihov poklic v družbi cenjen, kar je nižji delež od povprečja držav OECD (26 %) in nižji od povprečja v večini držav, ki so sodelovale v TALIS.

Slika 1: Zadovoljstvo učiteljev in ravnateljev s svojimi delovnimi mesti

Mnenja učiteljev tretjega triletja osnovnih šol in ravnateljev osnovnih šol

Opomba: prikazane so samo države in izobraževalni sistemi z razpoložljivimi podatki.

Vir: OECD, TALIS 2018 podatkovna baza.

¹Ta prevod je objavljen po dogovoru z OECD. Ni uradni prevod. Za kakovost prevoda in njegovo skladnost z besedilom izvirnega jezika so odgovorni avtorji prevoda. V primeru neskladja med izvirkom in prevodom velja samo besedilo izvirnika.

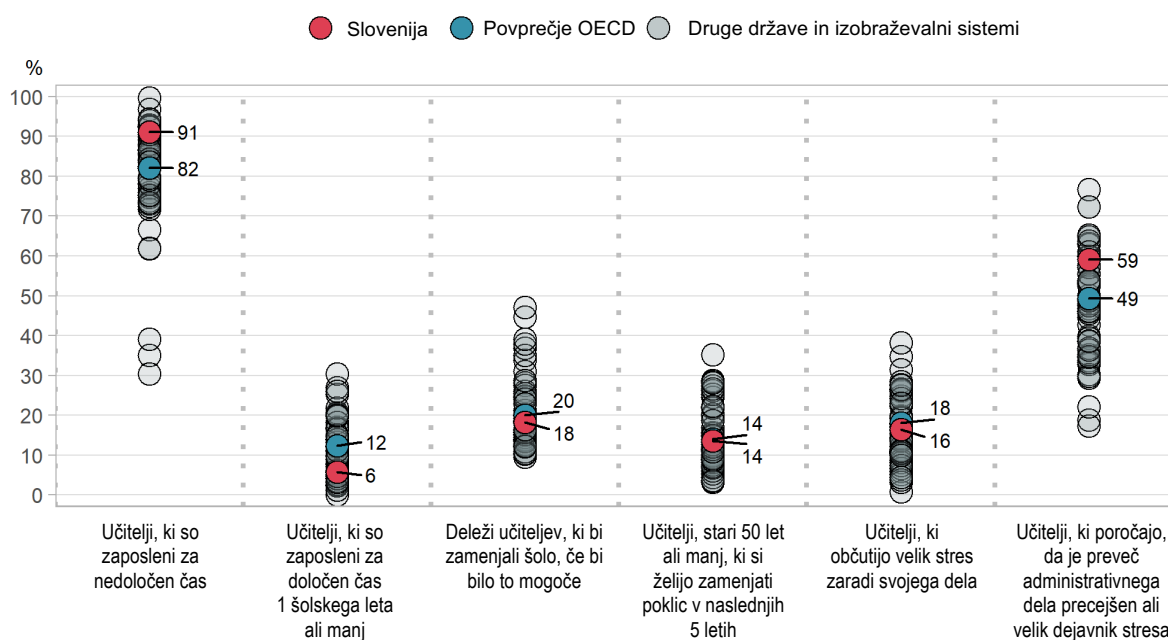
- TALIS zadovoljstvo z delom opredeljuje kot občutek poklicne izpolnitve in zadovoljstvo, ki ga učitelji občutijo pri svojem delu. Zadovoljstvo z delom je lahko pozitivno povezano z odnosom učiteljev do njihovih delovnih nalog in z njihovo uspešnostjo. V Sloveniji 90 % učiteljev poroča, da so v splošnem zadovoljni s svojim delom (tudi povprečje držav OECD je 90 %). Poleg tega je 76 % učiteljev zadovoljnih s pogoji pogodbe o zaposlitvi, ne glede na plačo (povprečje držav OECD je 66 %). V Sloveniji je 32 % učiteljev zadovoljnih s plačami, kar je nižje od povprečja držav OECD (39 %).
- V Sloveniji 96 % ravnateljev poroča, da so v splošnem zadovoljni z delom (povprečje OECD je 95 %). Poleg tega je 65 % ravnateljev zadovoljnih s pogoji pogodbe o zaposlitvi, ne glede na plačo (povprečje držav OECD je 66 %). V Sloveniji je 44 % ravnateljev zadovoljnih s svojimi plačami, kar ne predstavlja statistično značilne razlike od povprečja držav OECD (47 %).

II. Delovni pogoji in mobilnost učiteljev ter odhajanje učiteljev iz poklica

- Kateri dejavniki bi lahko vplivali na zadovoljstvo učiteljev z delom? Stabilnost kariere, mobilnost in delovni pogoji bi lahko igrali veliko vlogo pri zadovoljstvu učiteljev z delom. V zvezi s stabilnostjo kariere je mogoče trditi, da lahko povišanje plač učiteljev in ravnateljev ter zagotavljanje pogodb za nedoločen čas enakovredno tekmuje s potrebo po omejevanju stroškov in zagotavljanju prožnosti vladnih izdatkov.

Slika 2. Delovni pogoji in mobilnost učiteljev ter odhajanje učiteljev iz poklica

Mnenja učiteljev tretjega trilettja osnovnih šol

Opomba: prikazane so samo države in izobraževalni sistemi z razpoložljivimi podatki.

Vir: OECD, podatkovna baza talis2018

- V Sloveniji ima 91 % učiteljev zaposlitev za nedoločen čas (82 % učiteljev pa v povprečju v državah OECD). Hkrati je 6 % učiteljev v Sloveniji zaposlenih za določen čas enega leta ali manj, kar je nižje od povprečja v državah OECD in državah, ki sodelujejo v TALIS (12 % je povprečje držav OECD). V Sloveniji učitelji, ki so zaposleni za določen čas, običajno poročajo o nižji samoučinkovitosti učenja in poučevanja.

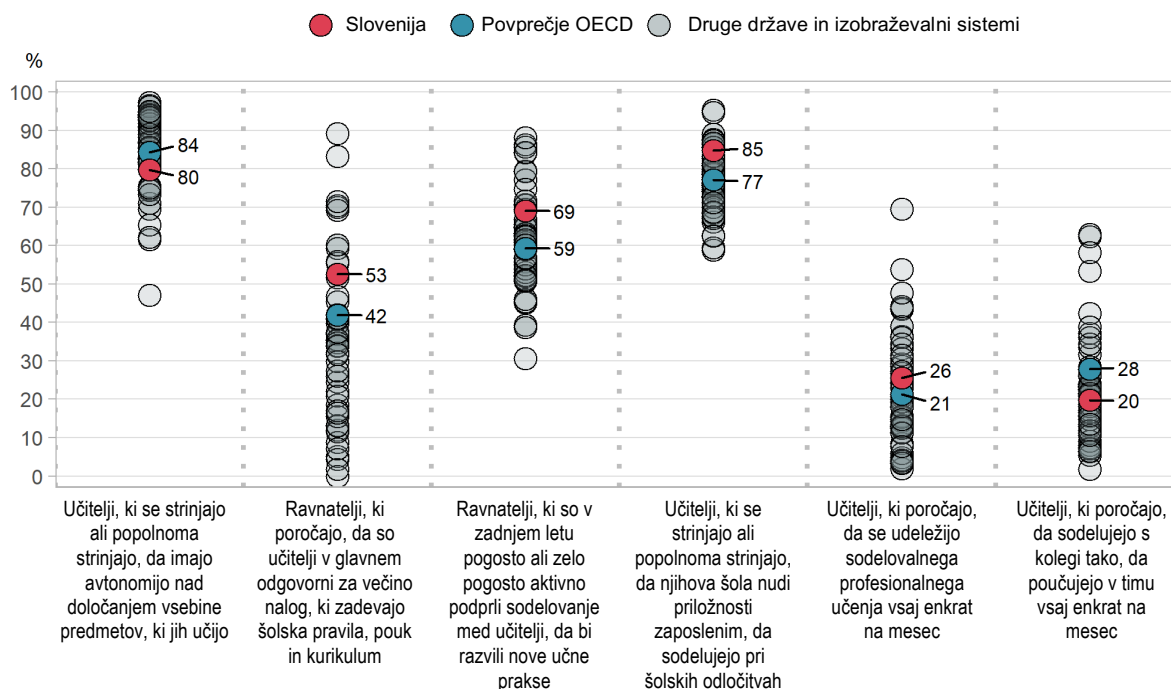
- Učiteljev, ki bi v Sloveniji zamenjalo šolo, če bi bilo to mogoče, je 18 % (20 % je povprečje držav OECD). V državah OECD so učitelji, ki bi radi zamenjali šolo, v povprečju manj zadovoljni s svojim poklicem, poučevanje ni bilo njihova prva izbira, so nekoliko mlajši in manj izkušeni. Prav tako ti učitelji verjetneje delajo polni delovni čas in poučujejo v razredih z nekoliko višjimi deleži učencev, ki prihajajo iz socialno in ekonomsko prikrajšanih družin, so manj učno uspešni ali imajo vedenjske težave.
- Odhajanje učiteljev iz poklica je tudi dejavnik, povezan z namerami učiteljev po menjavi šole. Odhajanje učiteljev v druge poklice lahko vpliva na dosežke učencev, saj negativno vpliva na šolsko kulturo in na izvajanje učnega načrta. Privede lahko do znatnih finančnih stroškov za izobraževalne sisteme, ki jih zahteva nadomeščanje usposobljenih učiteljev v prizadetih šolah. V raziskavi TALIS smo za oceno tveganja odliva učiteljev iz poklica uporabil njihovo poročilo o željah po zamenjavi poklica. V Sloveniji 27 % učiteljev poroča, da želijo v naslednjih petih letih prenehati poučevati (25 % je povprečje držav OECD). Podrobneje, 14 % slovenskih učiteljev, starih 50 let ali manj, namerava prenehati poučevati v naslednjih petih letih, kar je enako kot povprečje držav OECD (14 %).
- Doživljanje stresa zaradi dela se lahko povezuje z zadovoljstvom učiteljev in njihovo namero, da ostanejo v učiteljskem poklicu. Stresna okolja in situacije vplivajo na učne prakse, motivacijo učiteljev in ravnateljev ter celo dosežek učencev. V Sloveniji 16 % učiteljev poroča, da zaradi svojega dela doživljajo veliko stresa, kar se statistično značilno ne razlikuje od povprečja držav OECD (18 %).
- Skoraj polovica učiteljev v državah OECD in izobraževalnih sistemih, ki sodelujejo v raziskavi TALIS, poroča, da je precej velik ali velik dejavnik stresa, ki ga doživljajo pri delu, preveč administrativnega dela. V Sloveniji so trije najpogostejši precej veliki ali veliki dejavniki stresa na delovnem mestu učiteljev administrativne naloge, odgovornost za dosežke učencev in reševanje zahtev staršev ali skrbnikov. Za ravnatelje so ti dejavniki preveč administrativnega dela, obravnava zahtev staršev ali skrbnikov in sledenje spreminjajočim se zahtevam lokalnih, občinskih in državnih organov.
- V državah in izobraževalnih sistemih, ki sodelujejo v raziskavi TALIS, učitelji, ki poročajo o velikem stresu pri svojem delu, v povprečju dvakrat verjetneje kot kolegi z nižjo stopnjo stresa nameravajo v naslednjih petih letih prenehati opravljati poklic učitelja. V Sloveniji si učitelji, ki poročajo, da doživljajo veliko stresa pri svojem delu, trikrat in štirikrat verjetneje želijo zamenjati učiteljski poklic v naslednjih petih letih kot učitelji, ki so manj izpostavljeni stresu zaradi svoje službe.

III. Podpora poklicni avtonomiji, kolegialnosti in sodelovanju

- V raziskavi TALIS je bilo prepoznano nekaj načinov, kako je moč delo učiteljev bolje nagraditi in posrbeti, da bi bilo bolj izpolnjujoče. Eden izmed njih je avtonomija učiteljev, ki je pomemben dejavnik za spodbujanje eksperimentiranja v razredu. V Sloveniji 80 % učiteljev poroča, da imajo avtonomijo nad določanjem vsebine predmeta, ki ga učijo v razredih, v primerjavi z v povprečju 84 % učiteljev v državah OECD, ki sodelujejo v raziskavi TALIS.
- Priložnosti za učitelje, da sodelujejo pri razvoju šolske vizije in odločanju, so sestavni del vodstvenih nalog učiteljev. V Sloveniji 53 % ravnateljev poroča, da so njihovi učitelji pomembno odgovorni za večino nalog, povezanih s šolsko politiko, kurikulumom in poukom, kar je nad povprečjem držav OECD (42 %).

Slika 3. Avtonomija, kolegialnost in sodelovanje

Mnenja učiteljev tretjega triletja osnovnih šol in ravnateljev osnovnih šol

Opomba: prikazane so samo države in izobraževalni sistemi z razpoložljivimi podatki.

Vir: OECD, TALIS 2018 podatkovna baza.

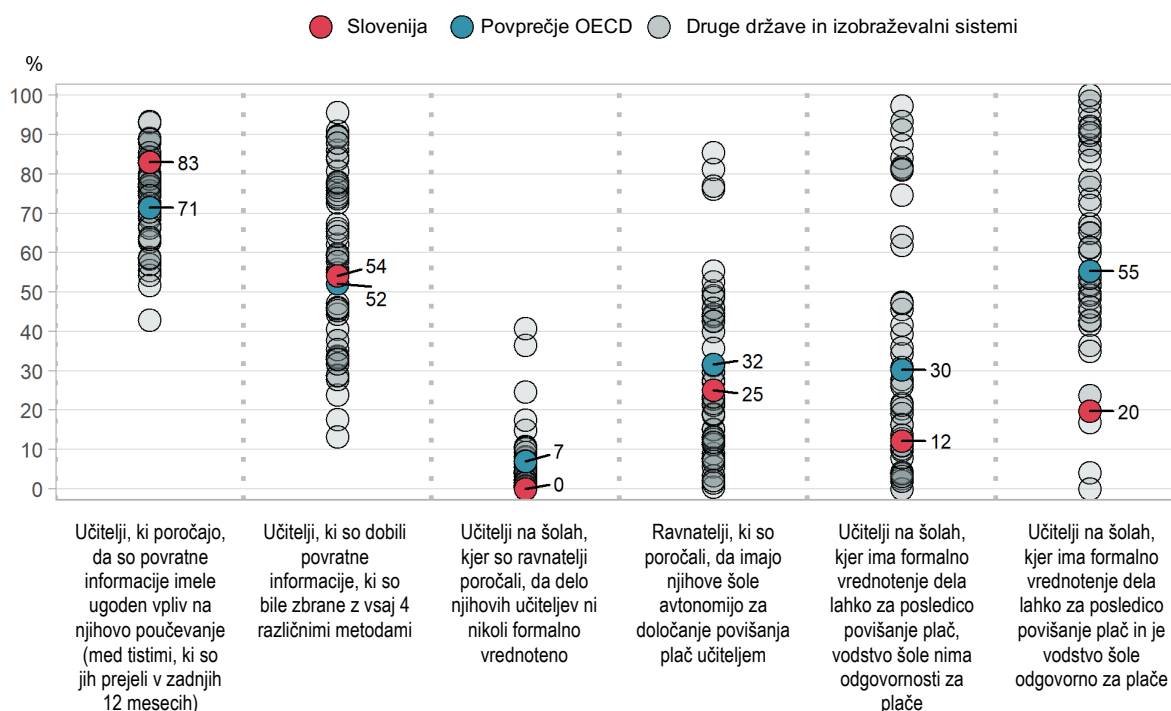
- Inovacije v šolah zahtevajo podporo kolegov in vodstvo ravnateljev. V Sloveniji 89 % učiteljev pravi, da na šoli gojijo kulturo sodelovanja, za katero je značilna vzajemna podpora (povprečje držav OECD je 81 %). Poleg tega je 69 % ravnateljev v Sloveniji redno izvaja ukrepe v podporo sodelovanju med učitelji pri razvijanju novih učnih praks, kar je višje od povprečja držav OECD (59 %).
- Ravnatelji lahko spodbujajo k ustvarjanju sodelovalnega delovnega okolja. V Sloveniji 85 % učiteljev poroča, da njihova šola zaposlenim ponuja priložnosti za dejavno sodelovanje v šolskih odločitvah (povprečje držav OECD 77 %). V državah OECD se učitelji, ki poročajo, da njihova šola zaposlenim ponuja priložnosti, da dejavno sodelujejo v šolskih odločitvah, v povprečju pogosteje udeležujejo nekaterih oblik sodelovalnega učenja.
- Profesionalno sodelovanje lahko postane trdna podlaga za inovativne in učinkovite prakse. V državah OECD učitelji, ki profesionalno sodelujejo v takšnih dejavnostih, ki vključujejo višjo stopnjo medsebojne odvisnosti med njimi, poročajo v povprečju o pogostejši uporabi učinkovitih učnih praks, kot je spodbujanje višjih miselnih procesov med učenci. Vendar profesionalno sodelovanje ni pogosta praksa v državah in izobraževalnih sistemih, ki sodelujejo v TALIS. V Sloveniji 26 % učiteljev poroča, da sodelujejo v profesionalnem učenju vsaj enkrat mesečno (povprečje držav OECD je 21 %), in 20 % jih vsaj enkrat mesečno poučuje v timu (povprečje držav OECD je 28 %).

IV. Vloga povratnih informacij in sistemov nagrajevanja

- Povratne informacije so pomemben vzvod za izboljšanje kakovosti poučevanja učiteljev, saj slednjim omogočajo izboljšanje razumevanja njihovih metod in praks poučevanja. Povratne informacije lahko učinkovitost učiteljev izboljšajo tako, da izpostavijo prednosti in opozorijo na slabosti njihovih pedagoških praks. V Sloveniji 2 % učiteljev poroča, da v svojih šolah še nikoli niso prejeli povratnih informacij (povprečje držav OECD je 10 %). V državah OECD so v povprečju najpogosteje podane povratne informacije, ki temeljijo na opazovanju učenja in poučevanja v razredu ter šolskih in razrednih rezultatih učencev. V Sloveniji povratne informacije najpogosteje temeljijo na opazovanju učenja in poučevanja učiteljev v razredu, na zunanjih rezultatih učencev, ki jih uči učitelj, in šolskih ter razrednih rezultatih učencev.
- V Sloveniji je 83 % učiteljev, ki so prejeli povratne informacije v 12 mesecih pred raziskavo, poročalo, da so te ugodno vplivale na njihovo učno prakso (povprečje držav OECD je 71 %). V vseh državah in izobraževalnih sistemih, ki sodelujejo v raziskavi TALIS, vključno z Slovenijo, učitelji, ki poročajo o prejemu povratnih informacij na podlagi več metod, verjetneje menijo, da so povratne informacije, ki so jih prejeli, pozitivno vplivale na njihovo učenje in poučevanje. V Sloveniji 54 % učiteljev poroča, da so prejete povratne informacije temeljile na vsaj štirih različnih metodah, kar se statistično značilno ne razlikuje od povprečja držav OECD (52 %).

Slika 4. Povratne informacije in mehanizmi vrednotenja dela učiteljev

Mnenja učiteljev tretjega triletja osnovnih šol in ravnateljev osnovnih šol

Opomba: prikazane so samo države in izobraževalni sistemi z razpoložljivimi podatki.
Vir: OECD, TALIS 2018 podatkovna baza.

- Formalno spremljanje in vrednotenje dela učiteljev spodbuja nenehno izboljševanje poučevalnih praks in zagotavlja priložnosti za priznanje ter nagrajevanje učiteljev za njihova prizadevanja. V Sloveniji zanemarljiv delež učiteljev poučuje v šolah, kjer ravnatelji poročajo, da učitelji niso nikoli formalno vrednoteni, kar je nižje od povprečja v državah OECD (7%).

- Da bi bila presoja učiteljevega dela učinkovita, mora voditi do pravih posledic. Imenovanje mentorja učitelju za izboljšanje učenja in poučevanja ali pripravo načrta za profesionalni razvoj učitelja sta dobro usklajena s formativno funkcijo spremljanja in vrednotenja učiteljevega dela. V Sloveniji vsi učitelji poučujejo v šolah, kjer je opredelitev ali načrt profesionalnega razvoja po poročanju ravnatelja pogost pojav (povprečje v državah OECD je 90 %), 65 % učiteljev pa je zaposlenih v šolah, kjer je imenovanje mentorja pogost mehanizem spremljanja in vrednotenju dela učitelja (povprečje v državah OECD je 71 %).
- V Sloveniji 20 % učiteljev med tistimi, ki so zaposleni v šolah, kjer je vodstvo šole odgovorno za določanje plače, lahko glede na vrednotenje svojega dela pričakuje povišanje plače ali finančni dodatek (povprečje držav OECD je 55 %). V šolah, kjer vodstvo šole ni odgovorno za plače, je ta delež 12 % (povprečje držav OECD je 30 %). Na podlagi odgovorov ravnateljev so na 25 % šol ravnatelji odgovorni za določanje plač ali bonusov, kar se statistično značilno ne razlikuje od povprečja držav OECD (32 %).

Glavne značilnosti raziskave TALIS 2018

- V raziskavi TALIS so bili za zbiranje podatkov uporabljeni vprašalniki za učitelje in ravnatelje šole. Glavni cilj raziskave je ustvariti mednarodno primerljive informacije, ki so pomembne za razvoj in izvajanje politik, osredotočenih na ravnatelje, učitelje ter učenje in poučevanje, s poudarkom na tistih vidikih, ki vplivajo na učenje učencev. Učiteljem in ravnateljem daje glas, ki jim omogoča, da prispevajo k analizi in razvoju izobraževalne politike na ključnih področjih.
- Prvič, raziskava TALIS pomaga oblikovalcem politik, da pregledajo in razvijejo politike, ki spodbujajo učiteljski poklic ter najboljše pogoje za učinkovito učenje in poučevanje in učenje. Drugič, raziskava TALIS pomaga učiteljem, ravnateljem šol in drugim deležnikom, zainteresiranim za izobraževanje, da razmislijo o svoji praksi in o njej razpravljajo ter najdejo načine za njeno izboljšanje. Tretjič, TALIS gradi na preteklih raziskavah, hkrati pa raziskovalcem omogoča nadaljnje delo.
- Za vključitev v raziskavo TALIS 2018 je bilo izbranih devet glavnih področij: prakse učenja in poučevanja med učitelji; vodenje šol; profesionalne prakse učiteljev; izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter začetna priprava na poklic; povratne informacije o delu in razvoj učiteljev; šolska kultura in klima; zadovoljstvo z delom; kadrovska vprašanja in odnosi z deležniki ter samoučinkovitost učiteljev. Temu seznamu sta bili dodani dve medpodročni vsebini: inovativnost ter pravičnost in raznolikost.
- Mednarodno ciljno populacijo v raziskavi TALIS sestavljajo učitelji nižjega sekundarnega izobraževanja (to je v Sloveniji tretje triletje osnovne šole) in njihovi ravnatelji v javnih in zasebnih šolah. Raziskava TALIS 2018 je ponudila tri dodatne možnosti: 15 držav in izobraževalnih sistemov je vključilo tudi učitelje in ravnatelje svojih osnovnih šol (ISCED raven 1), 11 držav in izobraževalnih sistemov, vključno s Slovenijo, je vključilo učitelje višjega sekundarnega izobraževanja (v Sloveniji je to srednja šola, raven ISCED 3) ter 9 držav in izobraževalnih sistemov je izvedlo raziskavo v šolah, ki so hkrati sodelovale v raziskavi OECD o znanju učencev (PISA).

- V vsaki državi so bili naključno izbrani reprezentativni vzorci približno 4.000 učiteljev in njihovih ravnateljev iz do 200 šol. V vseh komponentah raziskave se je odzvalo približno 260.000 učiteljev, ki so predstavljali več kot 8 milijonov učiteljev v 48 sodelujočih državah in šolskih sistemih. V Sloveniji je vprašalnike TALIS izpolnilo 2.094 učiteljev tretjega triletnega osnovne šole s 136 osnovnih šol, 119 ravnateljev osnovnih šol, 2.200 učiteljev s 122 srednjih šol ter 103 ravnatelji srednjih šol.
- Rezultati raziskave TALIS 2018 so objavljeni v dveh delih poročila. Prvi del, Vseživljenjsko učenje učiteljev in ravnateljev, objavljen 19. junija 2019, raziskuje dimenzije znanja in strokovnosti učiteljev in ravnateljev. Drugi del, objavljen 23. marca 2020, se osredotoča na spoštovanje poklica, karijerne možnosti, kulturo sodelovanja, odgovornost in avtonomijo učiteljev.

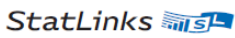
To besedilo je objavljeno pod odgovornostjo generalnega sekretarja OECD. Izražena mnenja in argumenti, uporabljeni v tem dokumentu, ne odražajo nujno uradnih stališč držav članic OECD.

Ta dokument, kot tudi vsi podatki in vsi prikazi, ki so vključeni v tem dokumentu, ne posegajo v status ali suverenost kateregakoli ozemlja, mednarodnih meja ter imen kateregakoli ozemlja, mesta ali območja.

Viri:

OECD (2020), *TALIS 2018 Results (Volume II): Teachers and School Leaders as Valued Professionals*, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/19cf08df-en>

Za več informacij o TALIS 2018 obiščite <http://www.OECD.org/Education/talis/>

Podatki so dosegljivi tudi na spletu s povezavo do pod tabelami in prikazi.

Raziščite, primerjajte in si oglejte več podatkov in analiz z uporabo: <http://gpseducation.OECD.org/>.

<p>Vprašanja lahko naslovite na: Ekipa TALIS: TALIS@oecd.org OECD Directorate for Education and Skills</p>	<p>Avtorji besedila o rezultatih držav: Pablo Fraser, Gabor Fülöp, Massimo Loi in Markus Schwabe OECD Directorate for Education and Skills</p>
---	--